

О. Б. Гуляк

кандидат педагогічних наук

Львівський інститут економіки і туризму

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТІВ ТУРИСТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Для успішної професійної діяльності в сучасному суспільстві, зокрема в сфері туризму, важливе значення мають знання та уміння соціальної взаємодії. Ясна річ, як істота соціальна людина не може бути поза суспільством, а жити в суспільстві означає дотримуватись усталених законів і норм співжиття, стандартизованих взаємин між членами суспільства, що й складає соціальну культуру особистості – культуру соціальних стосунків.

Невід’ємною частиною соціальної культури є спілкування. Сьогодні туризм як особлива форма соціальної взаємодії, багатий за змістом і різноманітними проявами соціально-економічний феномен охоплює різні рівні міжкультурного спілкування за умов інтернаціоналізації та глобалізації сфери послуг. Особлива роль туризму в сучасному світі, його основне «соціальне» завдання полягає, перш за все, у створенні умов для комфортної міжкультурної взаємодії, яка сприяє всебічному розвитку особистості, зокрема її здатності адаптуватись до викликів інформаційного суспільства, «включатись» у різні соціальні системи та професійні схеми.

У процесі міжкультурного спілкування туризм реалізує свій соціоетичний потенціал, який уможливорює ціннісне пізнання світу, кореляцію ціннісних орієнтацій індивіда, перегляд світоглядних засад, зокрема поглиблення уявлень про цінності спілкування, причому в широкому сенсі – як регулятора моральної свідомості та самосвідомості.

Соціокультурна природа туристичної діяльності актуалізує роль соціокультурного підходу до навчання іноземних мов майбутніх фахівців з туризму. Методологічними засадами соціокультурного підходу до навчання є наука про цінності (аксіологія). Він акцентує на розвитку особистості в

процесі присвоєння загальнолюдських цінностей, причому особистість сприймається як найбільша цінність, і максимально зосереджує на відповідальному ставленні людини до навколишнього світу як передумови для «входження» у культуру, а також створенні такого освітнього середовища, яке уможлиблює формування особистості в контексті загальнолюдської культури.

З лінгвістичної точки зору, поняття «мова» і «народ», «мова» і «культура» є нерозривними. Мова безпосередньо визначає духовний розвиток народу, уможлиблює формування його світогляду. Вивчення іноземної мови через те часто порівнюють з набуттям нової точки зору в колишньому світорозумінні, оскільки кожна мова утворює тканину, зіткану з понять та уявлень певної частини людства.

Нероздільна природа мови та культури народу зумовлює необхідність навчати іноземної мови через призму культури народу – носія мови. Знання культурних особливостей носіїв мови – їх традицій та звичаїв, комунікативної поведінки та етикету, вміння адекватно використовувати ці знання з метою ефективного спілкування між представниками різних культур складають соціокультурну компетенцію, тобто соціокультурні мовні знання та вміння, які уможливлюють міжкультурну комунікацію.

На необхідність залучення до культури народу, мова якого вивчається, вказують провідні вітчизняні і зарубіжні вчені-методисти, педагоги, які досліджують різні аспекти соціокультурної компетенції (Н.Бориско, Є.Верещагін, В.Костомаров, Л. Голованчук, Ю. Пассов, В. Сафонова, О. Селіванова, О. Тарнопільський, Г. Томахін, В. Топалова, L. Damen, D. Killick, C. Kramsch, J. Munbay, R. Spack, P. Steavens).

Відсутність соціокультурних умінь та навичок ускладнює спілкування і загалом міжкультурну взаємодію. За твердженням Сафонової В., основною причиною нерозуміння при міжкультурному спілкуванні є відмінність національних свідомостей комунікантів, а не відмінність мов (Сафонова, 1993).

Реалізація соціокультурного підходу до навчання іноземних мов майбутніх фахівців з туризму створює необхідні умови для формування їхньої соціокультурної компетенції, яка є комплексним явищем і включає такі компоненти, як: лінгвокраїнознавчий (фонові знання, безеквівалентна лексика, топоніми, антропоніми, фразеологізми), соціолінгвістичний (формули мовленнєвого етикету, правила ввічливості, вирази народної мудрості) та країнознавчий (знання культури, історії, традицій та звичаїв народу).

Розвиток соціокультурної компетенції у процесі навчання іноземних мов відбувається на рівні змісту (крає - та країнознавча складова навчальної програми з іноземної мови за професійним спрямуванням), а також форм та методів навчання (аудіолінгвального, комунікативного, конструктивістського, інтерактивного, технології електронного навчання тощо).

Отже, соціокультурний підхід до навчання іноземних мов у закладі вищої освіти туристичного профілю є неодмінною передумовою для забезпечення належної якості освітньо-професійної підготовки фахівців з туризму. Застосування даного підходу уможливорює оволодіння іноземною мовою як засобом «трансляції» культури народу, що сприяє всебічному розвитку особистості у контексті міжкультурного спілкування, а також у площині відповідних світоглядних принципів.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К.: Ленвіт, 2003. – 261 с.
2. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти / О. Овчарук // Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: К.І.С., 2003 – 296 с. – С. 13–41.
3. Першукова О. Інтеграція сучасних підходів до навчання іноземних мов у країнах Європи / О. Першукова // Іноземні мови в навч. закладах. – 2009. - № 1. – С. 37 – 46.

4. Сафонова В. В. Социокультурный подход к обучению иностранным языкам : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / В. В. Сафонова. – М., 1993. – 56 с.
5. Raymond, E. M., & Hall C. M. (2008). The Development of cross-cultural (mis)understanding through volunteer tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(5), 530–543. <https://doi.org/10.2167/jost796.0>